

KÚRIA

Bfv.III.802/2013/18.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év december hó 3. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A zaklatás vétsége miatt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt és védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva az Esztergomi Városi Bíróság 2.B.192/2010/126. számú ítéletét, illetőleg a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.265/2012/21. számú végzését megváltoztatja:

a terheltet az ellene zaklatás vétsége [1978. évi IV. törvény (Btk.) 176/A. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

Elrendeli a terhelt által pénzbüntetés címén befizetett 100.000 (százezer) forint és bűnügyi költség címén befizetett 200.607 (kettőszázezer-hatszázhet) forint összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt történő visszatérítését.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az Esztergomi Városi Bíróság a 2012. április 25-én kelt 2.B.192/2010/126. számú ítéletével a

terheltet bűnösnek mondta ki zaklatás vétségében [Btk. 176/A. § (1) bek.]. Ezért őt 250 napi tétel, napi tételenként 400 Ft, összesen 100.000 Ft pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak átváltoztatásáról.

A védelmi fellebbezések alapján eljáró Tatai Törvényszék a 2013. február 28. napján kelt 2.Bf.265/2012/21. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen a terhelt és védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt felülvizsgálati okként a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontját megjelölve, a bűnösség téves megállapítása miatt felmentésért. Álláspontjuk szerint – amit a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételekben is megismételtek – a zaklatás tényállási elemek hiányában nem valósult meg. A terhelt magatartásában nem nyilvánult meg önkényesség, nem állapítható meg a sértett akarata ellenére való háborgatás, továbbá kétséget kizáróan nem bizonyított a törvényben előírt célzat sem. Önkényes csak olyan magatartás lehetne, ami a sértett akarata elleni, a terhelti üzenetek trágársága pedig nem alapja az önkényesség megállapításának.

Ténybelileg arra hivatkoztak, hogy 2007-ben a sértett vette fel a terhelttel a kapcsolatot. Az üzenetváltásokat illetően hangsúlyozták: az üzenetek egy része – oda-vissza - súlyosan becsületsértő volt, a sértett mégsem tett emiatt a terhelttel szemben feljelentést; ellenkezőleg, a sértett üzenetei tele voltak ún. smile (mosoly) jelekkel. 2008. február 25-én és 2008. november 5-én a terhelt tett a sértett ellen zaklatás miatt feljelentést; ezt követően a bíróság – a terhelt pótmagánvádjára alapján - kétszer is bűnösnek mondta ki a sértettet a terhelttel szemben fenyegető, trágár e-mail és sms üzenetekkel megvalósított zaklatás miatt. A Btk. 176/A. § (1) bekezdése kapcsán ún. "viszonzaklatás" megállapítására törvényi lehetősége nincs. A sértett a terheltet abban a tudatban tartotta, hogy igényli a köztük lévő kapcsolatot, és üzeneteinek tartalma alapján is az állapítható meg, hogy nem ellenezte, hanem igényelte a terheltnek az övéhez hasonló magatartását.

A terhelt az indítványában eljárási okra is hivatkozott: sérelmezte, hogy az eljáró bíróság a védelem bizonyítási indítványait elutasította, aminek nem adta indokát; a másodfokú bíróság mellőzött olyan megállapításokat, melyek kizárják a bűncselekmény megállapíthatóságát; a bűnösség megállapítása során figyelmen kívül hagyta – csupán enyhítő körülményként értékelte - a sértetti közrehatást.

A Legfőbb Ügyészség átiratában és képviselője a nyilvános ülésen az indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta; és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta (BF.1496/2013/I. szám).

Álláspontja szerint az irányadó tényállástól eltérő tényekre hivatkozva, vagy a törvényi okon kívüli eljárási indok miatt a felülvizsgálat kizárt.

A terhelt az irányadó tényállásban rögzített tartalommal az üzeneteit azért küldte, hogy a sértettel való rossz viszonyt fenntartsa, benne feszültséget keltsen, azok becsületsértő, obszcén tartalma miatt elküldésük tolakodó jellegű volt, ekként magában hordozta a terhelti magatartás önkényességét.

A terheltnek a sértett emberi méltóságát sértő, valamint a sértett elleni büntetőeljárásokra vonatkozó üzenetei arra irányultak, hogy a sértettre pszichésen ható, huzamosan nyugtalanító, gyötrelmes, nyugtalanságot, hányatottságot eredményezzen.

A terhelt üzeneteinek gyalázkodó jellegére tekintettel a kapcsolat fenntartása a sértett akarata

ellenére történt.

A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra is, hogy az elkövető által kezdeményezett párbeszéd sértett részéről való fenntartása önmagában nem zárja ki a zaklatás megállapítását.

Mindemellett a terhelti magatartás – indítványban sem vitatott – rendszeressége folytán a felrótt cselekmény tényállásszerű.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette továbbá, hogy a Btk. 176/A. § (1) bekezdésében meghatározott bűncselekmény esetében természetes egységről és nem folytatólagos egységről van szó, ehhez képest az egyes részecselekmények önmagukban nem, csak – a rendszeresség folytán – együttesen valósítanak meg bűncselekményt. Ennél fogva az utolsó részecselekmény megvalósítását követő 30 napon belül előterjesztett magánindítvány esetén a magánindítvány előterjesztése előtt 30 napnál korábbi, és a magánindítvány megtételét követő részecselekményekre vonatkozóan is lefolytatható az eljárás.

A terhelt észrevételeiben a korábbi előadásait ismételve kitért arra is, hogy a vádbeli 22 napból a sértett 12 napon kereste a terheltet, összesen 105 alkalommal, amire a terhelt csak 72 alkalommal reagált; továbbá a részéről nem volt fenyegetés a sértettel szemben, ő csupán a pótmagánvád tartalmát közölte vele tárgyilagosan.

A terhelt szerint a vádirat tartalma számos helyen iratellenes, szintén sérelmezte, hogy az eljáró bíróság figyelmen kívül hagyta a védelem bizonyítási indítványait.

A védő a nyilvános ülésen az indítványban foglaltakat változatlanul fenntartotta, hivatkozott továbbá az indokolási kötelezettség megszegésére. A terhelt felszólalásában védőjéhez csatlakozott.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

Felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozat felülbírálata

- az indítványhoz [Be. 423. § (4) bek.],

- a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 423. § (1) bek.]

- és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bek.]

kötött.

Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.]. A jogkövetkeztetések helyessége tehát kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bűnösség megállapítása a büntető anyagi jog megsértésével történt.

A Btk. 176/A. § (1) bekezdésébe ütköző zaklatás vétségét követi el, aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetőleg mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, rendszeresen vagy tartósan mást háborgat, így különösen, ha mással, annak akarata ellenére telekommunikációs eszköz útján vagy személyesen rendszeresen kapcsolatot teremteni törekszik, feltéve, hogy a magatartása folytán súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény elkövetési magatartása tehát a rendszeres vagy tartós háborgatás.

A háborgatás más nyugalma ellen irányuló magatartás.

A nyugalom nem kizárólag eseménytelenség, illetve mozdulatlanság, hanem az érintett olyan fennálló (tehát kialakult, meglévő) állapota, ami – értelemszerűen - nem törvénybe ütköző. Ez az állapot származhat egyaránt az érintettet körülvevő (nem csak tárgyasult, hanem perszonális) környezet kölcsönös elfogadásából vagy az érintett egyéni döntéséből. Egyéni döntés körbe tartozik a másik emberrel való magántermészetű, személyes kapcsolat teremtése, illetve tartása. Az ilyen állapot tiszteletben tartása a társadalmi - de akár hétköznapi - együttélés természetes feltétele.

Nyilvánvalóan nem háborgatás az olyan állapot zavarása, ami az elfogadottságától függetlenül is - törvénybe ütköző, vagy amelynek elfogadottsága nem kölcsönös, illetve amely nem feltétlenül az érintett döntésétől függ, ekként fennálló, kialakult állapotnak sem vehető.

Ehhez képest a háborgatás – értelemszerűen – olyan egyoldalú magatartás, ami a meglévő nyugalmi állapotot támadja, azt kibillentí az egyensúlyából. Ez mindenképpen - szóval és tettel egyaránt megvalósítható - tevőleges magatartás.

A háborgatás nyelvtanilag is bizonyos gyakoriságot, azaz többszörösséget feltételez. A törvény ezt kifejezetten nyomatékosítja, a tényállásban az arra való utalással, hogy nem egyszeri, nem egymozzanatú, hanem folyamatos magatartásról van szó. A folyamatosság lehet rendszeres, amikor a magatartás ismétlődő, időközönként visszatérő, vagy lehet tartós, amikor a magatartás folytonos.

Jelentősége van azonban a köztes időtartamnak. Annak alapján ítélni lehet ugyanis meg, hogy az időbeli sűrűség folytonosságot képezve a tartósság, vagy a magatartás mozzanatossága révén a rendszeresség megállapítását eredményezi.

A Btk. 176/A. § (1) bekezdése szerinti magatartás – szemben a 176/A. § (2) bekezdésével – önmagában nem, vagy nem feltétlenül lenne félelemkeltő, nyugtalanító, hanem folyamatosságától - rendszerességénél vagy tartósságánál fogva - válik azzá.

Miután a zaklatás folyamatos elkövetéssel - ekként természetes egységet képezve - megvalósuló bűncselekmény, csak olyan magatartás miatt állapítható meg, amiről a sértettnek tudomása van, tudomást szerzett. A sértett tudtán kívüli háborgatás esete fogalmilag nem tartozik a törvényi tényállás keretébe. Az elkövető magatartása éppen arra irányul, hogy a sértett életére ráhatással legyen, a sértettel – annak fogadókészsége hiányában is – kapcsolatba lépjen.

A zaklatás szándékos és célzatos, tehát kizárólag egyenes szándékkal megvalósítható bűncselekmény. A törvényi tényállása háborgató magatartás célzataként határozza meg

- más megfélemlítését,*
- más magánéletébe önkényes beavatkozást és*
- más mindennapi életvitelébe önkényes beavatkozást.*

A célzat azonban nem azonos az eredménnyel, a törvényi tényállás pedig eredményt nem tartalmaz (alaki bűncselekmény). Nem kell tehát bekövetkeznie a sértett félelme kialakulásának, a magánélet, mindennapi életvitel beavatkozás miatti változásának, elegendő, ha az elkövető magatartása erre alkalmas és az elkövetői (egyenes) szándék ezt célozza. A célzat megállapítása tehát a megállapított tényekből vont bírói értékeléstől függ.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt e-mail, sms és telefonhívás útján 2008. november 4-e és 2009. február 5-e között számos alkalommal keresett kapcsolatot a sértettel. A sértett emiatt 2008.

december 22-én feljelentést tett és joghatályos magánindítványt terjesztett elő [Btk. 183. § (1) bek.].

A magánindítványa joghatályos. A magánindítvány joghatályossága (illetve a vád törvényessége) azonban csupán a 2008. november 4-ével kezdődően, s 2008. december 3-ával bezárólag keletkezett elkövetői magatartás esetére vonatkozó.

A magánindítvány előterjesztésére vonatkozó törvényi szabályozásból [Btk. 31. §; Be. 173. § (3) bek.], így a határidőhöz kötöttségből következően ugyanis egyértelmű, hogy konkrét, múltbeli magatartás miatt van helye magánindítványnak. A magánindítvány megtételét követő események kívül esnek az adott eljárásban való büntetőjogi megítélésen, tekintve, hogy a magánindítvány előterjesztője annak megtételekor a jövőbeli, még meg nem valósult cselekményért való felelősségre vonást nem kívánhatja. A magánindítvány megtételével rögzül és a felrótt cselekmény vonatkozásában válik érvényesítetté a büntetőigény, más magatartás miatt a büntetőigényt ismét érvényesíteni kell.

Az iratokból kitűnően az irányadó tényállás szerinti, 2008. december 22-ével kezdődően, s 2009. február 5-ével bezárólag keletkezett tényállásbeli esetek miatt nem lett előterjesztve magánindítvány. Ehhez képest azok - ellentétben az eljáró bíróság és a Legfőbb Ügyészség álláspontjával - nem képezhették a büntetőeljárás, illetve megítélés tárgyát. Ezekre az esetekre nézve valójában nincs törvényes vád.

Az irányadó tényállás alapján a cselekmény tényállásszerűségét vizsgálva a Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati indítványban felvetett ún. "viszonzaklatás" kérdése nem valóságos kérdés. Magánvádas ügyben - ahol viszonvád jogilag szabályozott eljárási aktus - sem jelenti a viszonváddal élés lehetősége az alapvád alaptalanságát. Ez az intézmény csupán a kölcsönös és kölcsönösen jogellenesnek tartott magatartások miatti igény érvényesítés lehetőségét biztosítja. Egy adott magatartás jogellenességén önmagában nem változtat az, hogy az elkövető egyben a sértett ugyanolyan magatartásának szenvedő alanya is. Az időben elkülönülő magatartások esetében ez különösebb magyarázatot sem igényel. Az egymásra azonos alkalommal közvetlenül reagáló magatartások esetében pedig az egymásutániség, a támadás és védekezés egymásutániségként a védekező személy számára biztosíthatja a cselekményének felróhatósága alóli mentességet jogos védelem címén.

A felülbírálandó ügyben azonban erről nincs szó, lévén az irányadó tényállás szerinti magatartások mibenléte nem vonható a jogos védelem jogintézménye alá (ez verbális cselekménnyel szemben amúgy sem vehető igénybe).

A két fél magatartásának esetleges kölcsönössége közömbös, mert az egyazon alkalommal való kölcsönösség - a törvényi tényállás elemeként meghatározott - önkényességet értelemszerűen mindkét oldalon kioltja, hiszen nem tekinthető egyoldalúnak. Az adok/kapok tartalommal bíró kölcsönösség valójában nem vezet (amint a jogos védelem kapcsán a kihívás elfogadása sem) a büntethetőség kizárásához.

Az irányadó tényállásból nem lehet megnyugtató következtetést vonni arra, hogy a terhelt magatartása a rendszeres vagy tartós háborgatás fogalmi ismérveinek megfelelt volna; és ezen túlmenően pedig a félelemkeltési célzat sem állapítható meg. Ez utóbbit egyébként a másodfokú bíróság a terhelt pótmagánvádlókénti eljárására vonatkozó kijelentései kapcsán helyes indokokkal fejtette ki.

Az irányadó tényállás szerint a 2008. november 4-ével kezdődően, 2008. december 3-ával bezárólag

keltezett esetekben

- november 4-én napközben, 5 óra időtartamon belül a sértett kétszer kezdeményezett a terhelttel kapcsolatot, amit a terhelt egyszer viszonzott;
- november 5-én napközben, 2 óra időtartamon belül a terhelt tizenegyszer kezdeményezett a sértettel kapcsolatot, amit a sértett egyszer viszonzott;
- november 6-án kora reggel a terhelt részéről egy hívás és egy közvetlen visszahívás történt;
- november 14-én napközben, 8 óra időtartamon belül a terhelt tizenháromszor kezdeményezett a sértettel kapcsolatot, amit a sértett hússzor viszonzott;
- november 15-én napközben, 5 óra időtartamon belül a sértett tizenkilencszer kezdeményezett a terhelttel kapcsolatot, amit a terhelt tízszer viszonzott;
- november 16-án napközben, 1 óra időtartamon belül a terhelt öt esetben kezdeményezett a sértettel kapcsolatot, amit a sértett nyolcszor viszonzott;
- november 20-án délben, délután és este a terhelt (összesen) háromszor kezdeményezett a sértettel kapcsolatot, amit a sértett négyszer viszonzott;
- november 21-én kora reggel a sértett kétszer kezdeményezett a terhelttel kapcsolatot, amit a terhelt nem viszonzott;
- december 1-jén délután egy hívás és egy közvetlen visszahívás volt;
- december 2-án délelőtt, majd 7 óra múlva délután a terhelt mindössze kétszer kezdeményezett a sértettel kapcsolatot;
- december 3-án délelőtt a terhelt egyszer kezdeményezett a sértettel kapcsolatot.

A fent felsoroltakat szemügyre véve – nyilvánvalóan – közömbös azokon a napokon való kapcsolatteremtési, illetve kapcsolattartási alkalom, amikor kizárólag a sértett kezdeményezte ezt a kapcsolatot, avagy a sértett a terhelt általi kezdeményezést legalább azzal egyező számban viszonzta. Ezekben az esetekben ugyanis nem lehet szó arról, hogy a sértett a kapcsolatteremtéstől elzárkózott volna, vagy a kapcsolatfelvétel őt zavarta volna.

Ehhez képest pedig a törvényi tényállás megvalósulása szempontjából csupán a november 5-i, december 2-i és december 3-i eseteknek lehet jelentőséget tulajdonítani. Ezek az esetek viszont önmagukban, de együttvéve sem alkalmasak arra, hogy belőlük következtetés legyen levonható a bárminemű rendszerességre vagy tartósságra, ekként pedig a magatartás mibenléte (telefonhívás, sms küldés) alapján a rendszeres vagy tartós háborgatásra, tehát az elkövetési magatartás megvalósulására.

Jelentősége van ezen túlmenően annak is, hogy az irányadó tényállás szerint ezen esetek előtt és után rövid idővel számos alkalommal maga a sértett kezdeményezte a terhelttel a kapcsolatfelvételt. Következésképpen a felrótt cselekmény nem tényállásszerű; a terhelt irányadó tényállás szerinti magatartása nem a sértetti fogadókészség hiányában történt; ekként nem állapítható meg sem az elkövetési magatartás (háborgatás), sem annak önkényes beavatkozásra alkalmas célzata. Egyébként – a már kifejtettek szerint – szintén nem állapítható meg a terhelt részéről a félelemkeltési célzat sem.

Mindemellett az indítvány egyéb kifogásai kifejezetten a tényállást támadták, ezért a Be. 423. §-ának (1) bekezdése értelmében olyan indokok, amelyeknél fogva a felülvizsgálat a törvényben kizárt. Ezért ezekkel a Kúria nem foglalkozhatott.

Az előzőleg kifejtett indokok alapján viszont a Kúria a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, a megtámadott jogerős ítéletet a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján megváltoztatta, és a terheltet a Be. 331. §-ának (1) bekezdése alapján, a Be. 6. § (3) bekezdésének a) pontja szerinti

okból a zaklatás vétsége miatt emelt vád alól – bűncselekmény hiányában – felmentette.

A Kúria az időközben befizetett pénzbüntetés visszatérítéséről a Be. 585. § (1) bekezdése alapján; a felülvizsgálat során felmerült bűnügyi költség viseléséről pedig a 429. § (1) bekezdésének zárófordulata alapján rendelkezett.

A Kúria ítélete elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, annak felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Budapest, 2013. december 3.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Belegi József s.k. előadó bíró, Dr. Akáczi József s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő

MV